

İdil'de Sokağa Çıkma Yasağı Süresince ve Yasak Kalktıktan Sonra Geri Dönüşlerde Kadın ve Çocukların Yaşamış Olduğu Psiko-Sosyal Süreçlere Yönelik Araştırma Raporu

Hazırlayan:

**Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği
Şırnak Belediyesi
İdil Belediyesi**

Temmuz 2016

www.gabb.gov.tr
kadin@gabb.gov.tr
info@gabb.gov.tr

İçindekiler

GİRİŞ	3
AMAÇ:.....	4
KAPSAM:.....	4
ÖZET:	4
1- YASAK SÜRESİNCE FARKLI YERLERE GÖÇ EDEN KADINLARIN BU SÜREÇTE VE GERİ DÖNDÜKLERİNDE YAŞADIKLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME VE AKTARIMLAR	5
1.1.Ekonomik Sıkıntılar	6
1.2. Sağlık Konusunda Yaşanan Sıkıntılar	12
1.3. Eğitimde Yaşanan Sıkıntılar.....	14
1.4. Psiko-Sosyal Sıkıntılar:	15
2- GÖRÜŞÜLEN KADINLARIN AKTARIMLARI	16
2.1. Yakınlarını Kaybeden Kadınların Aktarımları	19
3- GÖZLEM VE TESPİTLER	22

GİRİŞ

16 Şubat 2016 -31 Mart 2016 tarihleri arasında Şırnak ili İdil ilçesinde uygulanan sokağa çıkma yasağı esnasında ve sonrasında kadın ve çocuklarda yaşanan psiko-sosyal süreçlerin raporlanması amacıyla, Şırnak Belediyesi, İdil Belediyesi, GABB ve üye belediyelerinin kadın politikaları çalışanları, sosyolog, psikolog, sosyal çalışmacılar ve kadın kurumları aktivistlerinden (Barış İçin Kadın Girişimi - BİKG ve Kadın Özgürlük Meclisi - KÖM) oluşan gruplar ile çalışma yürütülmüştür.

Çalışmalar sonucu oluşturulan bu rapor, çatışma yaşanan ilçede sokağa çıkma yasağı ve sonrasında kadınların ve çocukların etkilene düzeyi ile hak ihlallerini içermektedir. Bu raporda ortaya konan verilerin elde edilmesini sağlayan saha çalışmaları, ilçe merkezinde sokağa çıkma yasağının kısmen kalktığı zaman dilimlerinde yüz yüze görüşmeler ve anket yöntemiyle yapılmıştır. Yapılan anket çalışmasının sonuçlarının bir kısmı raporda tablo biçiminde yansıtılmıştır.

Çocuklara ilişkin yapılan çalışmalarda büyükleri ile diyalog kurulmuş ve bu haliyle rapora yansıtılmıştır. Görüşme yapılanların isimleri doğrudan ifade edilmeyip karartılmıştır. Görüşmelerin ham hali tarafımızda muhafaza edilmektedir. Sadece yakınlarını kaybeden kadınların isimleri bilgileri dahilinde belirtilmiştir. Raporda görüşme yapılan kadınların ifade ettikleri kendi cümleleri ile yazılmış, Kürtçe olan diyalogların Türkçe tercümesi yapılmıştır. Bazı görüşmeler de kısaltılmıştır.

Rapora ilişkin yapılan çalışmalar esnasından ve de basın tarafından çekilen görüntüler, rapor da açıklamalı olarak paylaşılmıştır.

Fotoğraf: İdil’de sokağa çıkma yasağının sona ermesinden sonra bir sokağın yıkım görüntüsü.

AMAÇ:

Şırnak ilinin İdil ilçesinde Şırnak Valiliği tarafından 16 Şubat-31 Mart 2016 tarihleri arasında uygulanan sokağa çıkma yasağına, öncesi ve sonrası yaşanan sürece tanıklık eden kadınlarla yapılan yüz yüze görüşmeler ile yapılan anketlerle kadınların aktarımından kendilerinin ve çocukların yaşamış oldukları süreçleri gözlemek, ihtiyaç tespitinde bulunmak (barınma, eğitim, sağlık, ekonomi, mal kaybı) ve buna yönelik bir hizmet haritası çıkarmaktır.

KAPSAM:

Bu çalışma, Şırnak ilinin İdil ilçesinde 43 gün süren sokağa çıkma yasağının öncesi ve sonrası çatışmaların yoğun bir şekilde yaşandığı 2 merkez mahalle olan Turgut Özal ve Yenimahalle'de toplamda 609 kadınla yapılan birebir görüşmeler ve kadınların aktarımı üzerinden çocukların genel durumunu kapsamaktadır.

ÖZET:

Şırnak ilinin 26.500 nüfuslu İdil İlçesinde Şırnak Valiliği tarafından 16 Şubat 2016 tarihinde saat 23:00'de başlayan tam zamanlı sokağa çıkma yasağı 31 Mart 2016 tarihinde 04:30-21:30 saatleri arasında kısmen kaldırılmıştır. Çatışmaların yoğunluklu olarak yaşandığı Turgut Özal ve Yenimahalle olmasından kaynaklı hedef kitlemizde bu mahallelerde yaşayan, yasağın öncesi yasağın ve sonrasında tanıklık eden kadınlar olmuştur.

Araştırmamızda birebir görüşme ile anket tekniği kullanılmış, görüşmelerde elde edilen bilgiler yazılı kayıt altına alınmış ve sonrasında anketler araştırma şirketi tarafından değerlendirilerek veriler birleştirilip bu rapor hazırlanmıştır.

İnsan hakları alanında çalışma yürüten kurumların raporları¹ ve yaptığımız görüşmeler sonucunda, yasağın süresi boyunca toplamda 1'i kadın ve 9'u çocuk olmak üzere 23 sivilin yaşamını yitirdiği ve sivil ölümlerine dair herhangi bir soruşturmanın başlatılmadığı belirlenmiştir.

¹ Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Sokağa Çıkma Yasakları Bilgi Notu. 20.Nisan 2016. <http://tihv.org.tr/wp-content/uploads/2016/04/T%C4%B0HV-Soka%C4%9Fa-%C3%87%C4%B1kma-Yasaklar%C4%B1-Bilgi-Notu-20-Nisan-2016.pdf>

Fotoğraf: İdil’de sokağa çıkma yasağının sona ermesinden sonra bir sokağın görüntüsü.

1- YASAK SÜRESİNCE FARKLI YERLERE GÖÇ EDEN KADINLARIN BU SÜREÇTE VE GERİ DÖNDÜKLERİNDE YAŞADIKLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME VE AKTARIMLAR

Yapılan çalışmada, sokağa çıkma yasağı sürecinde, çatışmaların yoğun yaşandığı iki mahallede yaşayan 609 kadınla yapılan görüşmede, çatışmaların en fazla yoğunlaştığı günlerde, ateşli silahların ve bombaların evleri hedef alması ve kolluk kuvvetlerinin dayatması nedeniyle aileleri ile birlikte İdil dışına çıkmak zorunda kaldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 1:Çatışma Sürecinde İdil Dışına Çıkış

Çatışma Sürecinde İdil Dışına Çıkış			
	Sayı (Hane)	Yüzde	Geçerli yüzdeler
Evet	491	% 84.5	%80.6
Hayır	90	% 15.5	%14.8

Bu süreçte yapılan görüşmelerde, İdil dışına çıkan kişi sayısının %85'e yakın olması İdil halkının neden bu süreci memleketleri dışında geçirdiği sorusunu akla getirmektedir. Yapılan çalışmada baskı ve yoğun çatışmaların dışında özellikle Cizre'de yaşanan bodrum faciasında sivil halkın katledilmesinden kaynaklı aynı duruma maruz kalma endişesiyle halk, şehri terk etmek zorunda kaldığını ifade etmiştir. Fakat yasak bittikten sonra yapılan araştırmada, dönenlerin büyük çoğunluğu herhangi bir durumda İdil dışına çıkmayacaklarını belirtmiştir.

Tablo 2: Çatışmalar Sonrası İdil'den ayrılmayı düşündünüz mü?

	Sayı (kişi)	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler
Hayır	485	79,6	86,9
Evet	42	6,9	7,5
Ev Yok	14	2,3	2,5
Aynı Şeyleri Yaşamak İstemiyoruz	5	,8	,9
Psikolojik Olarak Etkileniyoruz	5	,8	,9
Çocuklar İçin	2	,3	,4
Yasaklardan Dolayı	1	,2	,2
Korku	2	,3	,4
Güvenlik nedeniyle	2	,3	,4
Toplam	558	91,6	100,0
Boş Bırakılmış	51	8,4	
Toplam	609	100,0	

1.1.Ekonomik Sıkıntılar

Nüfusun çoğunluğu İdil dışında çatışmasız bölgelerdeki (köy, ilçe, belde) akrabalarının yanına gitmiş, bir kısmı köylerde çadır kurmuş, bir kısmı da çevre il ve ilçelerinde kiraya çıkmak durumunda kalmıştır. Sokağa çıkma yasağı süresince ailelerin en çok civardaki akrabalarının yanına gitmiş olması iki hane için de ekonomik zorluklar yaşanmasına sebep olmuştur. Bu durum misafir eden ailelerin de ekonomik sıkıntılar yaşamalarıyla sonuçlanmıştır. Yasak öncesi ekonomik olarak kendilerini bir şekilde idame eden aileler gittikleri yerlerde iş imkânı bulamadıklarından kira ödemekte ve ihtiyaçlarını karşılamakta ciddi sıkıntılar yaşamışlardır.

Fotoğraf: Sokağa çıkma yasağı süresinde çatışmalarda zarar gören bir market.

Görüşme yapılan hanelerde çatışma öncesi ve sonrası gelir durumlarında ciddi farklar olduğu gözlemlenmiştir. Evin geçimini sağlayan kişilerin çoğunluğunun erkek olduğu ve büyük bir kısmının işçilik (inşaat, temizlik, şoför vb.) veya informal sektörlerde çalıştığı tespit edilmiştir. Genel olarak bölgede sokağa çıkma yasakları ve Irak sınırının kapalı olmasından bu iki sektör de ağır bir şekilde etkilenmiş, bunun yanı sıra İdil'de de sokağa çıkma yasağı ilan edilmesi hanenin geçimini sağlayan bireyleri uzun bir süre çalışamaz kılmıştır.

Tablo 3: Evin geçimini sağlayan kişinin mesleği

	Sayı (kişi)	Yüzdelerik	Geçerli Yüzdelerik
Devlet Memuru	25	4,1	4,4
İşçi	222	36,5	38,7
Küçük Esnaf	99	16,3	17,3
Tüccar	9	1,5	1,6
Profesyonel Meslek	2	,3	,3
İnformel Sektör	67	11,0	11,7
Çiftçi	30	4,9	5,2
Mevsimlik İşçi	19	3,1	3,3
Emekli	24	3,9	4,2
İşsiz	52	8,5	9,1
Çalışamaz Halde	24	3,9	4,2
Toplam	573	94,1	100,0
Boş Bırakılmış	36	5,9	
Toplam	609	100,0	

Çatışma öncesi geliri olmayan hane sayısı 35 iken, sürecin sonunda bu sayı 150'ye çıkmıştır. Evin geçimini sağlamakla yükümlü bireylerin yarısına yakını iş aramaktadır. Buna rağmen 15 yaş altı çalışan çocuğa rastlanmamıştır.

Tablo 4: Handede iş arayan var mı?

	Sayı (kişi)	Yüzdelerik	Geçerli Yüzdelerik
Çalışıyor	294	48,3	54,6
Evet	171	28,1	31,8
Hayır	28	4,6	5,2
Çalışamaz Halde	45	7,4	8,4
Toplam	538	88,3	100,0
Boş Bırakılmış	71	11,7	
Toplam	609	100,0	

Tablo5: Çatışma öncesi ve sonrası gelir durumu

Aylık Gelir	Çatışma Öncesi Hane Sayısı	Çatışma Sonrası Hane Sayısı		Aylık Gelir	Çatışma Öncesi Hane Sayısı	Çatışma Sonrası Hane Sayısı
0	35	150		1300	49	46
150	1	0		1400	4	2
200	2	3		1450	1	1
250	1	2		1500	37	14
300	4	10		1800	5	1
400	4	6		2000	27	10
500	31	32		2100	2	0
600	9	13		2200	2	2
650	2	0		2300	1	0
700	14	13		2400	3	3
750	6	0		2500	9	3
800	13	10		2700	1	2
840	1	1		3000	18	6
850	1	1		3500	2	2
860	1	1		3600	1	1
900	6	7		4000	4	0
980	1	1		5000	2	1
1000	86	44		7000	1	1
1100	1	0				
1200	24	13				
1250	3	0				

Halkın genel ekonomik durumu tespit edebilmek adına sosyal güvence de yol gösterici bir veri olmuştur. Çatışma öncesinde de ekonomik refah seviyesi çok yüksek olmayan ilçede, yasak ile birlikte ekonomik sıkıntılarda, her alanda bir artış yaşanmıştır. Halkın yarısından fazlasının yeşil kart sahibi olduğu bir ilçede insanların geçim kaynaklarını ve evlerini kaybetmesi sonucu toplumun refah düzeyinde ciddi bir gerileme tespit edilmiştir.

Çatışmalı süreçte gelirlerdeki belirgin azalma nedeniyle İdilliler barınma masraflarını karşılamakta ciddi sıkıntılar yaşamıştır. Çatışmalar bitip de aileler evlerine döndüğünde ise çoğunluğun çok ciddi oranlarda mal kaybı yaşamış olduğuna tanıklık edilmiş, aileler, yoğun hasarlı evleriyle karşılaşmışlardır. Pek çok aile daha az hasarlı akraba evlerinde yaşarken, büyük bir kısım da hasarlı evlerinin bir odasını bütün bir ailenin yaşaması için elverişli hale getirmeye çalışmıştır. Evlerin büyük kısmı yanmış, ev eşyalarının neredeyse hepsi tahrip edilmiş, buğdaylar yakılmış, yakacak odunların hepsi yanmış durumdadır. Evlerin tadilatı hem masraflı hem de büyük emek gerektiren bir süreç dönüşmektedir. Dış cephesi hasar görmemiş evlerde bile içerideki eşyaların, banyonun ve mutfağın tahrip edildiği, insanların kişisel eşyalarına zarar verildiği görülmüştür.

609 kadınla yaptığımız görüşmede barınma konusunda Tablo 7'deki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 7: Barınma durumu

Barınma Durumu	Sayı (Hane)	Yüzde
Ev Sağlam Kendi Evinde Barınmakta	79	%13.0
Ev Hasarlı Kendi Evinde Barınmakta	297	%48.8
Evi Hasarlı Olup Komşu/Akrabada Barınmakta	72	11.8
Evi Hasarlı Kirada	125	%20.5

Tablo8: Çatışmalarda mal kaybı

Çatışmalarda Mal Kaybı		
	Sayı (Hane)	Yüzde
Evet	575	%94.4
Hayır	34	%5.6

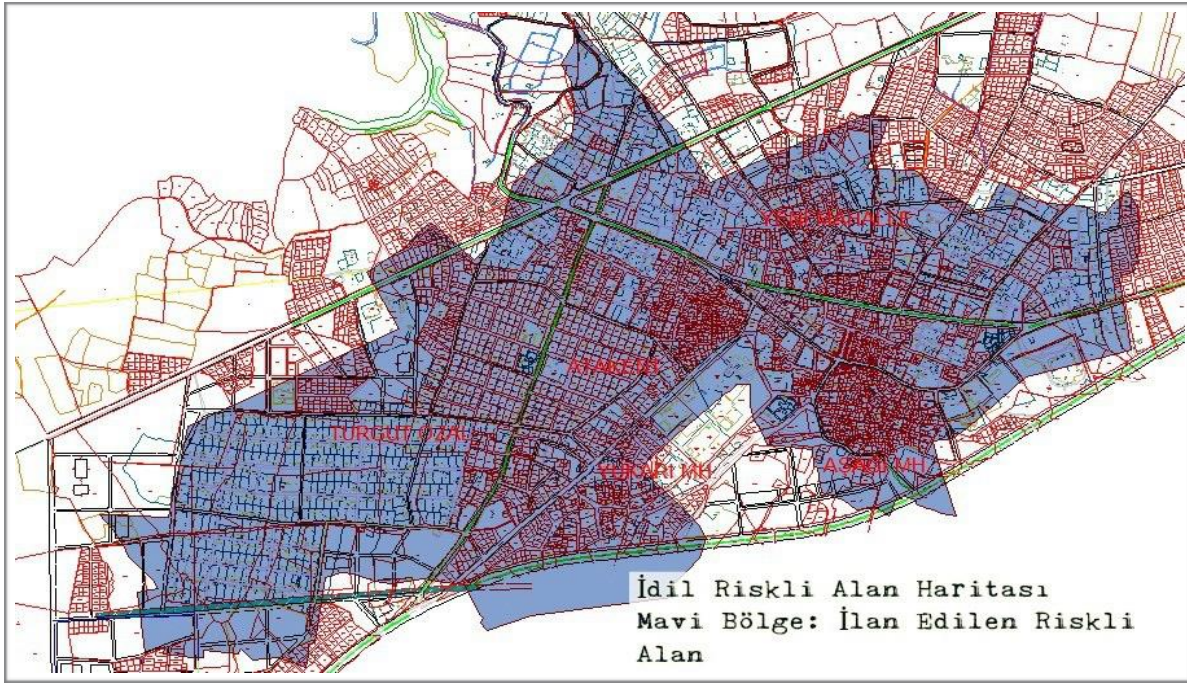

Fotoğraf: Evlerinin ağır hasar görmesi sonucu kendi imkanlarıyla evlerinin bahçesinde kurdukları barakada çocuklarıyla birlikte yaşayan bir kadın.

Çatışmaların yoğun yaşandığı Turgut Özal Mahallesi ve Yenimahalle’de GABB ve TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odalar Birliği) tarafından gerçekleştirilen genel hasar tespit çalışmasında² ise, 1200 yapının hasar gördüğü (yaklaşık 1600 hane), bunlardan 700’ünün az hasarlı, 250’sinin orta hasarlı, 100’ünün ağır hasarlı ve 120’sinin yıkık yapı olduğu tespit edilmiştir. İdil belediyesi İtfaiye Müdürlüğü’ne yapılan başvurular neticesinde yaklaşık 150 hanenin yanmış olduğu belirlenmiştir. Çatışmalardan sonra İdil’in %80’e yakını ise yerel halkın isteği dışında ve hiçbir bilgi verilmeden Bakanlar Kurulu tarafından riskli alan ilan edilmiş, hasar gören veya görmeyen yapıların yıkımına başlanmıştır.

² GABB Bölgesel Hasar Tespiti ve Göç Raporu, TR-EN, 2 Temmuz 2016.

<http://gabb.gov.tr/MansetAyrinti.aspx?ID=2419>

Harita: İdil Riskli Alan Haritası: İdil’de sokağa çıkma yasağından sonra Bakanlar Kurulu tarafından riskli alan ilan edilen ve devlete olağanüstü yetkiler verilen parseller (mavi renkli alan).

1.2. Sağlık Konusunda Yaşanan Sıkıntılar

Yasak sürecinde İdil dışına çıkan aileler, sağlık ihtiyaçlarını karşılamakta çeşitli problemler yaşamışlardır. Çoğunlukla köylere yerleşen aileler, çevre ilçelerde de benzer sorunların yaşanması ve yolların kapalı olması nedeniyle hastanelere ulaşımında ciddi sıkıntılar yaşadıklarını yüz yüze görüşmelerde ifade etmişlerdir. Özelde kadın, yaşlı ve çocukların sürekli tedavi gerektiren hastalıklarda (kalp, şeker, tansiyon, verem, kanser, çöl yak, cam kemik, epilepsi, diyaliz, vb.) tedavi göremedikleri yapılan tespit çalışmasından ve aktarımlardan ortaya çıkmıştır.

Yaptığımız tespit çalışmasından 109 kadının hamile olduğu, 44’ünün ciddi sıkıntılarla karşılaştığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 9: Evde hamile kadın var mı?

	Sayı (Kişi)	Yüzdelerik	Geçerli Yüzdelerik
Evet	109	17,9	18,7
Hayır	474	77,8	81,3
Toplam	583	95,7	100,0
Boş Bırakılmış	26	4,3	
Toplam	609	100,0	

Tablo 10: Hamilelikte bir sıkıntı görüldü mü?

	Sayı	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler
0	474	77,8	82,3
Evet	44	7,2	7,6
Hayır	58	9,5	10,1
Toplam	576	94,6	100,0
Boş Bırakılmış	33	5,4	
Toplam	609	100,0	

Tablo 11: Soruya “Evet” yanıtı verilmiş ise;

	Sayı	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler
0	532	87,4	92,7
Düşük	7	1,1	1,2
Ölü Doğum	2	,3	,3
Erken Doğum	10	1,6	1,7
Riskli Doğum	20	3,3	3,5
Düşük Tehlikesi	3	,5	,5
Toplam	574	94,3	100,0
Boş Bırakılmış	35	5,7	
Toplam	609	100,0	

Hamilelik gibi sağlık kontrolleri gerektiren durumlarda kadınların uygun ortamlarda olmaması ve sağlık kuruluşlarına ulaşamaması, top atışları ve silah seslerinin yarattığı korku hallerinin kadınların ciddi doğum riskleriyle karşılaşmasına neden olması, hem gebeliğin sıkıntılı geçmesine hem de psikolojik travmalar yaşamalarına neden olmuştur.

Yine engelli kişilerin hem buldukları ortam koşulları hem de tedaviye ulaşımında ciddi sıkıntılar yaşadıkları görülmüştür. Özel bakım gerektiren engellilerin kalabalık ve sağlıksız koşullarda bakımlarının daha da zorlaştığı ve onlara bakmakla yükümlü kişilerin(genel olarak kadınların) yükünün daha fazla arttığı ifade edilmiştir.

Tablo 12: Evde engelli var mı?

	Sayı (kişi)	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik
Evet	109	17,9	18,3
Hayır	488	80,1	81,7
Toplam	597	98,0	100,0
Boş Bırakılmış	12	2,0	
Toplam	609	100,0	

1.3. Eğitimde Yaşanan Sıkıntılar

Çocukların büyük bir kısmının çatışma dönemi ve sonrasında okula gidemediği ve eğitim haklarının ciddi oranda engellendiği görülmüştür. Sene sonu ortak sınavlara (liseye ve üniversiteye giriş sınavları gibi) girecek olan çocukların gördüğü zararın telafisi daha zor olsa da her yaşta çocuk için dezavantajlı bir dönem yaşanmıştır. Görüşülen ailelerin yarısından fazlası, çocuklarının okula devam edemediğini, devam edenlerin de çoğunlukla civar il ve ilçelerde misafir öğrenci olarak devam ettiğini belirtmiştir. Misafir öğrencilikte adaptasyon sorunu yaşayan çocuklar okulu bırakmışlardır. Çatışma sürecinde köylerine gitmiş olanlar da devam edebilecekleri okul bulamadıklarını belirtmiştir. Yasak kısmi olarak kalktıktan sonra İdil merkezde bulunan 8 okuldan sadece 1 tanesi kullanılabilir durumdadır. Bundan kaynaklı tüm eğitim kademelerindeki (lise, ortaokul, ilkokul) çocuklar tek bir okulda eğitime devam etmektedir. Bu durum hem çocukların uyum sorunu yaşamasına neden olmakta hem de sınıfların kalabalık olmasından kaynaklı eğitimin kalitesini düşürmektedir. Özellikle okul çıkış saatlerinin akşama denk gelmesi ve kolluk güçlerinin bu okul bahçesinde konuşlanması hem ailelerde hem de çocuklarda kaygı ve endişe uyandırmıştır.

Tablo 13: Çatışmada Eğitimi Aksayan Çocuklar

Çatışmalarda Eğitimi Aksayan Çocuklar		
	Sayı (Hane)	Yüzde
Evet	352	%58.8
Hayır	247	%41.2

1.4. Psiko-Sosyal Sıkıntılar:

Yapılan araştırmada yasak öncesinde yaşanan çatışmalı süreç ile yasak ve sonrasındaki dönemin kadın ve çocuklar üzerinde ağır travmalar yarattığı gözlemlenmiş ve kadınların aktarımı ile tespit edilmiştir. Sonbahardan yasak gününe dek her gün silah seslerinin eksik olmaması ve yer yer ağır çatışmaların yaşanması kadınlarda ciddi korkuya neden olmuştur. Yasak öncesi bu durumun bu kadar ağır yaşanıyor olması kadınların kendileri ve çocuklarının hayatından endişe duymasına ve göç etmesine neden olmuştur. Kadınlar; özellikle Cizre’de ve Silopi’de yasak sürecinde yaşanan sivil cenazelerinin günlerce sokak ortalarında kalması ve basına yansıyan kadın iç çamaşırlarının ve bedenlerinin teşhir edilmesine tanıklık etmişlerdir. Bu durum aynı uygulamalara maruz kalma endişesini beraberinde getirdiğinden ağır psikolojik travmalar yaratmıştır. Nitekim kendi aktarımlarında “evden çıkarken kolluk güçleri iç çamaşırlarımızı görmesinler diye sadece iç çamaşırlarımızı alıp çıktık” demeleri yaşanan travmanın boyutunu ortaya koymaktadır. Yine kadınların aktarımı ve gözlemimiz çatışmalı ortama bağlı olarak çocuklarda silah seslerinden korkma, zırhlı araç görünce eve kaçma, alt ıslatma, uyku problemi, yalnız uyuyamama, tuvalete yalnız gidememe, bir oda da yalnız kalamama, dil tutulması, uykudan çığlık atarak uyanma vb. psikolojik sıkıntıların oluştuğu görülmektedir.

Fotoğraf: Çatışmalarda hasar gören evini yeniden kullanılabilir hale getirmeye çalışan bir kadın.

2- GÖRÜŞÜLEN KADINLARIN AKTARIMLARI

N.T: “Barış istiyoruz, huzur olsun istiyoruz. Çocuklarım etkilendi. 1 yaşındaki çocuğum sürekli eve bomba atacaklar diyor, sürekli ağlıyor hiç uyumuyor. 6 yaşındaki çocuğum da silah seslerini duyunca altını ıslatıyor. Bunları görünce yasakta İdil’den ayrılıp köye yerleştik.”

Fotoğraf: Çatışmalarda zarar gören bir evin mutfağı ve kullanılamaz hale gelen erzaklar.

E.İ: “Yasaktan sonra döndüğümde evimden eser yoktu. Talan edilmişti. Hem hasarlı olduğundan hem içinde kalınamaz olduğundan günlerce bahçede yattık. Devlet çadır kurmamıza da izin vermedi.”

S.A: “Evimizin bahçesine giremiyoruz bomba olabilirmiş. Can güvenliğimiz yok. Geceleri uyuyamıyorum. Eşim yasaktan önce kanserden öldü. Evde çalışan yok ve engelli çocuğum var. Bunların üstüne birde her bir şeyim yakılmış.”

T.Y: “Yasak bitince İdil’e geldiğimizde gece asker polis rastgele yine ateş ettiler. Böyle olunca 2-3 gün kalıp tekrar çıkmak zorunda kaldık. Öldürmekle bu iş olmaz barış olmalı. Böyle Kürtler bitmez.”

Fotoğraf: Bombalanma ve yakılma sonucu ağır hasar gören bir evin yatak odası.

S.İ: “Çocuklarımın psikolojisi bozuldu. Korkuyorlar altlarını ıslatıyorlar, çığlık atıyorlar, beni aranızda yatırın diğer odaya gitmeyelim diyorlar ve hala da devam ediyorlar.”

T.Ş: “Evimizi tamir etmiyoruz yine çatışmalar başlayacak. Biz önce Şırnak’a sonra Silopi’ye yasak bitince de İdil’e döndük. Yarın nereye gideriz Allah bilir. Bu işe bir çözüm bulunsun.”

S.B: “Yasak sürecinde ilçe dışına çıkmadık. Eşim kalp krizi geçirip hayatını kaybetti. Yasak olan köydeydik. Hep üzüntüden kahırdan eşimin kalbine vurdu. Bu kadar çocukla bir başıma kaldım.”

H.Z: “Polis köpekleri bana ve komşuma saldırdı, komşumun üstünü parçaladı. Kimse müdahale etmedi. Yasakta evden çıkınca iç çamaşırlarımı toplayıp götürdüm ki asker polis görüp de ortalığa atmasın.”

S.A: “6 aylık hamileydim o kadar silah sesleri geliyordu ki, biber gazı atılıyordu. Bir gün çok büyük bir bomba sesi geldi çok korktum o gün düşük yaptım. 6 aylık bebeğimi kaybettim.”

F.T: “Ölenlere her gün ağlıyoruz. Polis bize zulüm ediyor çocuklarımıza bile tahammülleri yok. Çocuğum bir balkondayken kapıdan akrep geçti. Çocuğum zafer işareti yaptı polis aracı durdurup aşağıdan bağırdı: “Piç gelirse senin parmaklarını kırarım” dedi. Oğlum koşarak içeri gelip saklandı. O günden beri çocuğum polis görünce ağlıyor.”

Fotoğraf: Yakılmış ve ağır hasar gören bir evin mutfağı.

M.H: “Evime döndüğümde ne görevim asker polisin evimi kullandığı belliydi. Evim çok kötüydü yataklarında insan dışkısı vardı. Çamurlu ayakkabılarla yataklara girmişler basmışlar. Kendi evlerini böyle mi kullanıyorlar.”

B.A: “30 yıldır bunları yaşıyoruz. 93’te de bunları yaşadık bu günde aynı durumdayız. Bu kadar genç öldü yazık günah değil mi? Bize zulüm ediyorlar. Geceleri saat 2’de 3’te evimin damına çıkıp marş çalıyor, silah sıkıyorlar. Kapılarımızı kilitleyip içerde oturup dinliyoruz ve çok zorumuza gidiyor. Ölse de evsiz de kalsak aç da kalsak asla topraklarımızı terk etmeyeceğiz.”

A.D: “11 yaşında böbrek hastası çocuğum var. 15 günde bir hastaneye götürmem gerekiyor. Evde iki tane de yaşlımız var, biri şeker biri kalp hastası. Ama yasak sürecinde oğlumun ve yaşlıların tedavisi çok zor oldu.”

H.S: “Evimize döndüğümüzde mahallede okul kalmamıştı. Başka uzak bir okula çocuklarımızı gönderdik. Ama çocuklar akşam hava kararınca okuldan çıkıyorlar ve çok korkuyorlar. Çocuklarımız eve gelene kadar yüreğimiz ağzımıza geliyor, korkuyoruz başlarına bir şey gelir diye. Daha kaç gün önce çocuklar elinde oyuncak sanıp oynadıkları bomba patladı. Aynı şeylerin yaşanmasından tedirginiz.”

2.1. Yakınlarını Kaybeden Kadınların Aktarımları

Fatma METİN (yasak esnasında yaşamını yitiren Mete Ağırhan (15)’in annesi): 5 Mart 2002 doğumluydu ama ben okula erken gitsin erken büyüsün diye yaşını büyük yazdım. Kimlikte 2001’li görünüyor ama normalde 5 Mart 2002 doğumludur. Okula gidip geliyordu. Babasıyla aramızda büyük bir yaş farkı vardı. Benim babam beni başlık parasıyla buraya verdi. Çocuğumu büyütürken herkes, konu komşuda bilir çok zorluk çektim. Oğlum 6. Sınıfa giderken fındığa gönderdik yazın. Çünkü babası yaşlıydı çalışmıyordu bir gelirimiz yoktu. Müdüre gittik rica ettik 7. sınıfta çocuğu okuldan aldık. Anne ben dışarıdan okuyacağım yazları ise fındığa gideceğim. Babası ile oturduk konuştuk karar aldık tamam dedik. Çocuk okuluna gidip geliyordu belgesi de hala yanımda. Evde belgesi duruyordu kaydını yapacaktık yapamadık. İşte böyle bir şey oldu. Buradan taşındığımızda 20 gün batmana gittik. Çocuğun babaannesi İdil’deydi. Babaannesine çok düşküdü. Benden çok babaannesi büyütüştür. Ben gitmeyeceğim babaannemin yanında kalacağım diye ısrar etti. Evet, sokağa çıkma yasağında biz gittiğimizde o burada kaldı. Biz diyorduk böyle bir şey yok zaten çocuktur. Hani çocuktur, kadındır, sivildir. Hani biz bilmiyorduk bir vahşet düşmüş dünyaya. Hani 7’den 70’e herkes terör ilan edilmiş. 2 yaşında çocukta teröristmiş 6 aylık bebekte, daha doğmamış bebekte teröristmiş. Bizim tavuklarımızda teröristmiş. Ağaçlarımızda, evlerimizde yani tepeden tırnağa anlayacağınız devletin gözünde biz teröristiz. Biz çocuğumuzun, çocuklarımızın çocuk olduğunu biliyorduk. Bizim çocuğumuz evin bahçesinde katledildi. Çocuğumuzun tankı yoktu topu yoktu silahı yoktu ne bileyim uçağı yoktu hiçbir şeyi yoktu çocuktur. Çünkü 14 yaşında hadi 15-16 olsun yine de çocuktur. Burada katledildi. Mardin morgundan almaya gittik. Orda ki herkes de biliyor onlardan çektiğimiz rezaleti 4 gün 5 gün boyunca oralarda perişan bir haldeydik. Hiçbir şekilde bir ölü yakınıdır, evladını kaybetmiş bir annedir, hiçbir saygı hiç bir şey göremedik. Buraya getirdik cenazemizi araya girdiler getirip idil mezarlığına defnettik.

Sokağa çıkma yasağında biz evi batmana götürdük, ev bulamadık ev sıkıntısı yaşadık. Uzaktan bir akrabanın evinde iki gece misafir olduk yere battaniye serip yattık baktık olmuyor geri döndük. Dedik bizi öldüreceklerse de öldürsünler. Cizre'ye Silopi'ye ne yaptıklarını gördük korktuk ama ölümden değil. Gerçekten ölümden korkmadık. Yani şu anda bile deseler ki biz sizi öldüreceğiz buyursunlar gelsinler ama genç kızlarımızın, kadınlarımızın, annelerimizin bedenlerini soyup sokağa atıyorlar. Çünkü buraya girenler kim ne derse desin kimse beni buna inandıramaz, buraya giren sadece jandarma değildi, polis değildi, özel hareket değildi, DAİŞ'e benzeyenlerdi. İdil'e girip bu insanları bu gençleri bu kadınları katlettiler. Hem maddi hem manevi, hem canımız hem malımızla çok zarar gördük. Kaç kere buradan gidip geldik. Hala yol için alıp ödeyemediğimiz borçlarımız var. Eşim 57 doğumlu gelmiş 60-70 yaşına, hala çobanlığa gidiyor, bu borcu çobanlıkla ödemeye çalışıyor. Kimseye zararımız dokunmamıştı bizim biz bunları hak etmedik. Bizim oğlumuzun elinde silah yoktu. Bizim oğlumuz öğrenciydi. 14-15 yaşında çocuk sana silahla gelse bile senin onu öldürmemen gerek çünkü o daha çocuk. Sen diyorsun ha şöyle ha böyle işte destanlar okuyorsun, Allahım beni vatansız bırakma diye televizyonlarda boy gösteriyorsun. O zaman milleti kendi vatanından sürdürmeyeceksin. Biz kendi vatanımızda kendi toprağımızda sürgün hayatı yaşıyoruz halada yaşamaya devam ediyoruz. Bizim çocuklarımız sokağa çıkamıyor korkudan. Bakın ben bir kadını Kuran'a gidiyorum kapımı kilitleyip gidiyorum. Korkuyorum çünkü 13-14 yaşında çocuğum var evde bir şey olur mu biri gelir mi diye. Ben kendi milletimden, toprağımdan, komşumdan korkmuyorum. Komşuma emanet edip gidebilirim ama memleketimize öyle insanlar dolmuş ki kimin ne olduğunu bilmiyoruz ondan. Biz kimsenin bayrağına saygısızlık etmedik, kimsenin liderine önderine kötü bir şey demedik, bizim tek derdimiz haklarımızdır. Çünkü bizim haklarımız ihlal ediliyor. Bizim kadınlarımız tacize uğruyor, gençlerimiz öldürülüp panzer arkasında sürükleniyor. Hangi din, hangi ırk, hangi İslam bunu kabul ederdi ki bizler kabul edelim. Bize bir şiddet uygulanıyor. Biz bir şiddet altındayız sokağımıza çıkamıyoruz, marketimize, pazarımıza gidemiyoruz. Niye neden gidemiyoruz? Çünkü her adım başı bir karakol yapmış. Bizi kime karşı koruyorlar ki bizi önce kendilerine karşı korusunlar. Yani devletin öldürdüğü insanların bize hiçbir zararı yoktu. Gençlerimizin hiçbir kötü şeyi yoktu. Ne varsa onlar yaptı. İstediklerimin hepsini dile getirdiğimi düşünüyorum inşallah beni anlamışlardır ben kendimi anlatabilmişimdir. Tekrar söylüyorum bizim her millete, her dine, her inanca saygımız sonsuzdur. Biz de kendi özgür hak ve hürriyetlerimizi istiyoruz. Bizde kendi kimliğimizi kendi dilimizi istiyoruz. Biz senin ırzına malına hiçbir şekilde tacizde tecavüzde bulunmuyoruz. Kimsenin hiçbir şeyinde gözümüz yok. Bizim tek isteğimiz insanca barış içinde kardeşçe yaşamak. Başka bir şey istemiyoruz. İnşallah oğlumun hakkı yerde kalmaz. Güveniyorum insanlara güveniyorum. Oğlum katledenler çocuk olduğunu biliyordu, bile bile katlettiler inşallah hakkı yerde kalmaz.

Çocuğum bana ve çocuklarıma babalık görevi yapıyordu. Ben onu büyütmiştim ama artık çocuğum beni büyütüyordu benim bütün hayatım ona endeksliydi. 4 çocuğum daha var ve hepsine babalık ediyordu her şeyle o ilgileniyordu. Anne evlat gibi değildik arkadaşlık. Hani sokakta bir arkadaşımız

olur ya atırsınız tartışrsınız ama vazgeçemezsiniz öyleydi işte ilişkimiz. O benim annemdi, babamdı, toprağımdı vatanımdı. Belki ben onu dünyaya getirdim ama o içime kök saldı büyüdü o benim toprağımdı. O beni olgunlaştırdı o beni büyüttü. Benimle çarşı pazara gelirdi. Şimdi siz diyorsunuz ya bir kadın olarak ne yaşadın? Ben bir insan olarak daha ne yaşadığımı fark edemedim ki bir kadın olarak duygularımı kişileştireyim. Ben bir kadını diyeyim. Ben bir anne olarak ne yaşadım, bi yakın arkadaş olarak ne yaşadım, ben bir arkadaş olarak ne hissediyorum? Ben çocuklarımın babasını kaybettim ben anne babamı kaybettim, ben en yakın oyun arkadaşımı kaybettim. Ben toprağımy kaybettim belki en iyi anlatabileceğim kelime bu, ben toprağımy kaybettim ben vatanımı kaybettim. Ben şimdi nasıl yaşayacağım oturup geceleri düşünüyorum. Diğer çocuklarım için hayata mı sarılayım yoksa isyankar olup kavga mı edeyim. Ben niye kaybettim, niye benim çocuğum, ne oldu neden neden diye sormaktan bıktım. Niye benim çocuğum öldürüldü benim çocuğum ne yapmıştı da öldürüldü.

Seve Varlı (Ahmet Varlı'nın annesi, resmi kayıtlarda 15 yaşında): Sokağa çıkma yasağı geldiği gün çarşıya gidip geldik. Sokağa çıkma yasağı ilan edince can havliyle kendimizi dışarı attık. Çocuğum İdil'de kaldı. Biz eşimin yeğeninın yanına sığındık. Çıkma yasağı olunca gelip çocuğu da götüremedik yasağın 17 ya da 18. günüydü Ahmet in ölüm haberi geldi. 15 yaşındaydı. Hiçbir suçuy yoktu. Yasak olunca çıkamadı. Biz geri geldiğimizde evimiz eşyalarımızın hepsini yakmışlardı. Ne diyeyim. Bu kadar sıkıntı gördük.

Guli Erarşlan (Fatma Erarşlan'ın annesi, resmi kayıtlarda 13 yaşında): Sokağa çıkma yasağında eşim ve kızımıyla evdeydik. Kızım teyzesine uğramıştı. Yedinci sınıfa gidiyordu. Biz teyzesinde sanıyorduk, telefon açtık orda olmadığını öğrendik. Epey aradık. Yasakta 22 gün burada kaldık. Mardin'e cenazelerini almaya gidenler bize haber verdiler “gelin kızınızın cenazesi burada, alın” diye, biz inanmadık. Gidip baktık ki bizim kızımız. Cenazemizi Cizre'ye defnettik. İdil açılana kadar da orda kaldık. Kızımın ortamı çok güzeldi. Arkadaşlarını çok seviyordu. Yabancı birini görse bile “teyze nasılsın” diye sorardı. Küçük bir bebek görse alıp öperdi. Yani çok keyifli bir insandı. Güler yüzlüydü. 12'sindeydi. Öldürüldükten 22 gün sonra 13'üne girdi. Okuluna gidiyordu, ders çalışıyordu. Daha çocuktuy. Sokakta sürekli oyun oynuyordu. Bu çocuğu devlet öldürdü. Bizi mülteci yaptılar. Evlerimizden çıkardılar. Çocuklarımızı öldürdüler. Camlarımızı kapılarımız kırdılar. Bize zulmettiler. Kepçe ile duvarlarımız yıktılar. Duvarların altında bir şey olmadığı halde keyfi yıkıyorlardı. “Sokakta bomba var” diyorlardı. bize “neden evinizde kaldınız neden çıkmadınız”, “biz yıksak da devlet yapar” diyorlardı. Biz de “ne yakın ne de yapın” diyorduk.

Bazıları diyor “biz Kayseri'den Antalya'dan sizi savunmaya, korumaya geldik”. Gelip çocuklarımızı öldürdüler. Ne gelsinler ne savunsunlar. Biz zaten onlar gelmeden iyiydik.

Biz geçen sene kayısı toplamaya gitmiştik. Yine gittik. Kızım her ağaca adını yazmıştı. Onu unutmak için gitmiştim. Ama hatırası her yerdeydi. Biz davamızın peşindeyiz. Onun hakkını sonuna kadar arayacağız. Hiçbir suçuy yoktu. Okula giden bir çocuktuy. Mevsimlik işler yapıyorduk üç beş kuruş ile

ihtiyaçlarımızı karşılıyorduk. Zaten kendi toprağımızdaydık, masumduk. Onlar geldi ve kızımı kendi toprağında öldürdü. Biz kendi toprağımızda yaşamak istiyoruz.

3- GÖZLEM VE TESPİTLER

- Şırnak'ın İdil ilçesinde Aralık ayında başlayan abluka, Valilik tarafından 16.02.2016 günü başlatılan süresiz sokağa çıkma yasağı, 31.03.2016 Perşembe günü itibariyle yasağın 04.30-21.30 saatleri arasında kaldırılmasıyla sonlanmış. Yerel halkın da ısrarla belirttiği gibi yasağın ilk 19 günü çatışmalar yaşanırken, geri kalan günler boyunca kolluk güçlerinin mahalleleri tahrip etmesiyle devam etmiştir.
- İdil'de yasak kalktıktan sonra, evlerin oturulacak durumda olmadığı tespit edilmiştir. Evlerin bir kısmı tamamen çökmüş, oldukları yerlerde göletler oluşmuş; tamamen çökmeyen evlerin bir kısmı yakılmıştır. Bazı evler az hasarlı olmakla birlikte, içlerinde hiçbir ev eşyası kalmamış, iç duvarların büyük kısmı yıkılmıştır.
- Yasağın sonlanmasıyla evlerine dönen ailelerin ilk talebi bahçelerine, mahallelerine çadır kurmak, yaşam alanlarını terk etmek istemiyor oluşlarıydı. Ancak aileler, aynı zamanda yaşam alanlarının kamulaştırılmasından endişe ettiklerini aktarmışlardır.
- Saha çalışmasında, halkın, evleri tamamen yıkılmamışsa muhakkak evine geldiği, özellikle kadınların yapabildikleri yerleri onarmaya, evi düzene sokmaya çalıştıkları gözlemlendi. Fakat ağır hasarlı çok ev olduğundan bir evde iki üç aile, 10-15 çocuğun bir arada yaşaması çok yaygın olduğu görüldü.
- Halkın çadır kurma talebi ise kaymakamlığın “görüntü kirliliği” gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiş ve çadır kuran ailelere ceza kesilmiştir.
- Halkın çalışma grubumuza gösterdiği bazı yıkım belgelerinde isim dışında hiçbir şey yazmamakta; parsel numarası, adres ya da hasar tespiti bilgileri yer almamaktadır. Bazı evlere ise sahipleri bile girememektedir. Evler bir odası bile sağlam kalmamacasına çökmüş durumda olduğu için hiç görmediğimiz ev sahipleri de bulunmaktadır.
- Nüfusun çoğunluğu süreli işçilik ve hayvancılıkla uğraştığından düzenli gelirleri olmadığı için başka bir yerde kiraya çıkamamaktadır. Bu nedenle başka ilçelerde akrabalarının yanına yerleşmek zorunda kalmışlardır. Düzenli gelir sahibi olanlar ise İdil'in başka mahallelerinde veya başka il ilçelerde kiraya çıkabilmişlerdir. Köyü olanlar yasak sürecinde oradaki evlere gitmiş olup; yasak kalktıktan sonra gelip duruma baktıkları, bahçelerini sürdükleri, evleri için

yapabileceklerini yaptıkları gözlemlenmiştir. 26500 nüfusu olan ilçede çoğunluğu geri dönmüş durumdadır.

- Yasak bittikten sonra da su elektrik ve altyapı sorunu ciddi boyutlardayken onarım çalışmaları devam etmektedir. Birçok bahçede su kuyusu olmasına rağmen kuyulara kolluk kuvvetleri tarafından, ayakkabı, çerçöp atılarak bu sular da kullanılmaz hale getirilmiştir. Bazı evlerde ise su depoları kurşunlanıp tahrip edildiği gözlemlenmiştir.
- Evlerde su, elektrik ve kullanılabilir eşya kalmadığından belediye ilk günler sıcak aş ve ekmek dağıtımını yapmıştır. Ekmek öncelikli ihtiyaç haline gelmiştir. Çalışmada, yerel halkın yakacak diye biriktirdikleri bütün odunlar ve ekmek için sakladıkları bütün buğdayların özellikle yakıldığı tespit edilmiştir.
- İlk zamanların aciliyeti geçince belediye, yasak sürecinden etkilenen her eve erzak dağıtımını yapmaya başlamıştır. Rojava Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından toplanan erzakları depoda, gönüllüler ve belediye çalışanları tarafından hazırlanıp yine aynı şekilde mahallelere taşınmıştır.

Fotoğraf: Yıkımdan sonra evini yeniden inşa etmeye çalışan bir aile.

- Erzak dağıtımı, özel harekâtçılar tarafından keyfi olarak sürekli engellenmeye çalışıldığı görülmüştür: mahalleye dağıtımına çıkan aracın takograf cihazının nakliye esnasında açılmamasına ceza kesilmesi, bir kamyonette yazan “Maşallah” ve “Muhammed” yazılarına trafik polisi tarafından ceza kesilmesi, et kamyonunun üzerindeki mavi şerit bahane edilerek dağıtımına uygun bulunmaması engellemelere birkaç örnektir.
- Erzak dağıtımına çıkanlara bir akrep aracının eşlik ettiği, yemek pişirecek tencereleri olmayan halka dağıtılan tencerelerin içinde bomba arandığı, sürekli GBT uygulaması ve tehditlerle işlerin yavaşlatıldığı gözlemlenmiştir. Yine belediye çalışanı bir kadının yaka paça gözaltına alındığı ve çıplak aramaya maruz kaldığı tespit edilmiştir.
- Kaymakamlığın İdil’de çalışma yürüten herkesin, belediye personeli dâhil, isimlerinin emniyete ve kaymakamlığa iletilmesini ve her mahalleye çıkışta 155’in aranmasını istediği, bütün çalışmaların takibini yapmak için de depoya bir memur atayıp erzak verilen ailelerin kaydının tutulduğu tespit edilmiştir.
- Belediye tarafından halka verilen mevlit yemeği kolluk güçleri tarafından basılarak tüm belediye binasının arandığı, yemeğe katılan kadın ve erkeklerin üst aramasından geçirildiği, mevlide katılan imamların, basın çalışanları ve gönüllülerin gözaltına alınıp iki imamın da tutuklandığı tespit edilmiştir.
- Mahalle çalışmasına ilk başladığında sokaklarda neredeyse hiç çocuk bulunmuyordu, bunun nedeni olarak çocukların korkularını daha geç yendiği çalışmamızın ileriki aşamalarında daha net gözlemlenmiştir.
- Bu senenin başından beri birçok çocuk okula gidememiştir. Aileler can güvenliğinden endişe ettiğinden çocuklarını okula yollayamamış, süreçten ötürü şehir dışına giden ailelerin çocukları misafir öğrenci olarak başka okullara yazdırılmışsa da çoğu uyum sorunundan ötürü buralarda da devam edememiştir.
- Yasağın bitmesiyle mahallelerdeki bütün okullar tahrip edilmiş olduğundan çocuklar, uzaktaki okullara gitmek durumunda kalmaktadır, fakat uzak okullardan dönüşleri karanlığa kaldığından ailelerin tedirginliği oldukça fazladır. Lise ve ortaokul öğrencisi birçok çocuk sınavlarını ya kaçırmış ya da zaten sınava çalışmamıştır.
- Dönüşlerden sonraki süreçte iki çocuğun İdil’de çatışma sonrası bırakılan atıkların patlaması sonucu ölmesi insanları tedirgin etmiştir. Çocukların sokakta oynaması sınırlandırılmıştır.

- Kolluk kuvvetlerinin çocukları şeker ve para karşılığı kurt işareti ve asker selamı yapmaya zorladıkları, çocuklar onların dediklerini yapmazsa çocukları azarlayıp tehdit ettikleri gözlemlenmiştir.

Fotoğraf: İdil'de güvenlik güçlerinin bir evin duvarına yaptığı ırkçı bir yazılama: T.C. Ya Sev Ya Terket!

- Görüştüğümüz birkaç kadının depresyon tedavisi gördüğünü öğrenmemize rağmen bizlerle bu konuyu konuşmak istemedikleri, şu an için önceliklerinin ailelerini toparlamak ve yıkımın etkilerini azaltmak olduğunu belirtmişlerdir.
- Kadınların ve özellikle de annelerin, çalışma grubumuzu da polisten korumaya çalıştıkları, özel harekâtçılar, sokaklarda akreplerin tepelerinde dolaşırken bizi bahçeden yollamak istemedikleri, tedirgin oldukları gözlemlenmiştir.
- Normal süreçte dahi işleri ağır olan kadınların üç hanenin bir eve yerleşmesiyle iş yükleri daha da artmaktadır. Bütün savaş süreçlerinden kadınların savaşın yükünü en ağır şekilde yaşadığını bilsek de kadınlar için en zoru kendileri üstüne konuşmaktır. Hamile kadınlarla

konuştuğumuzda doğum sürecinin çok normal geçtiğini söylüyorlar ancak gözlemlediğimiz üzere, şiddet o kadar normalleşmiş ki bu baskının kendi bedenlerine birebir etkisini tanımlamak bile zorlaşmış bir durumdadır.

- Mahallede ailelerle yaptığımız görüşmeler sonucunda özellikle kadınlar her ne kadar evleri yakılmış tahrip edilmiş olsa da kendi topraklarını terk etmeyeceklerini söylemektedirler. *“20 yıllık bir emek sonucu yaptığımız güzelim evlerimiz gitti ama bizi en çok üzen yaşanan can kayıplarıdır. Mal gelir ama canlar geri gelmez. Devlet bizi artık rahat bıraksın.”* en temel talepleri olarak bize aktarılmıştır.
- Bu süreçte hanede çalışan insan kalmadığından kimilerinin sosyal güvencesi kalmamış, sağlığa ulaşımında sıkıntılar yaşanmaktadır. Bazı hastalar civar hastanelere yollandığından haber almak güçleşmiştir.
- Yasak bitse de polisler askeri araçlarla hala mahallelerde gezmektedir. Çatışma bitmesine rağmen sistematik taciz atışları devam etmektedir. Özellikle Turgut Özal Mahallesi Jandarma Karakolu'na yakınlığından ötürü bütün gün atış seslerini dinlemektedir.
- İdil'e gelen basın çalışanlarına mahalleye girme yasakları konulduğu, ilçe dışına çıkarıldığı tespit edilmiştir.

Fotoğraf: Çatışmalarda ağır bombardıman sonucu yıkılan bir ev ve evinden geriye kalanları toplamaya çalışan bir anne.

Fotoğraf: Bir elinde evinin içerisinde bulduğu askeri mühimmat ve diğer elinde yıkılan evinden çıkardığı kutsal kitaptan bir parça ile yaşananları anlatmaya çalışan bir anne.